

Toimeentulotuen soveltamisohje

Muhoksen kunta

1.5.2018 alkaen

MUHOKSEN KUNTA
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

1	SÄÄNNÖKSET	2
2	OIKEUS TOIMEENTULOTUKEEN JA TOIMEENTULOTUEN HAKEMISMENETTELY	3
2.1	Toimeentulotuen rakenne ja määräytyminen	4
2.2	Toimeentulotuen määräytymisaika ja määräytyminen laskelmien perusteella	5
2.3	Ansio- ja eläketulot, etuudet ja muut tulot täydentävän ja ehkäisevän tuen määrittämisessä	5
2.4	Varojen huomioiminen täydentävässä ja ehkäisevässä toimeentulotuessa	6
2.5	Tulot, joita ei huomioida	7
2.6	Toimeentulotuen myöntäminen perintää vastaan	8
3	OPISKELIJAT	9
4	YRITTÄJÄT	11
5	VANGIT	11
6	PERUSTOIMEENTULOTUEN MENOT	12
6.1	Perusosa, joka on normitettu (Laki toimeentulotuesta 1412/1997, 815/2015 7 a § ja 9 §)	12
6.1.1	Alennettu perusosa	12
6.2	MUUT PERUSMENOT	14
6.2.1	Asumismenot	14
6.2.2.	Täydentävässä tai ehkäisevässä huomioitavat terveydenhuoltomenot	16
6.2.3.	Työmatkamenot	17
7	TÄYDENTÄVÄN TOIMEENTULOTUEN MENOT	17
7.1	Päivähoitomenot ja iltapäiväkerhon maksut	18
7.2	Lastenvaunut ja –rattaat sekä muut lasten tarvikkeet	18
7.3	Lasten luonapito	18
7.4	Lasten harrastusmenot	19
7.5	Huonekalut ja kodinkoneet	19
7.6	Vuokravakuus / Vuokravakuussitoumus	20
7.7	Muuttokustannukset	20
7.8	Erytisistä tarpeista aiheutuvat vaate- ja jalkinehankinnat	21
7.9	Hautauskustannukset	21
7.10	Opintolainan korot ja muut opiskelusta aiheutuvat kulut	22
7.11	Tavallista, perusosaa suuremmat ravintomenot ja erilaiset palvelumaksut	22
8	EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI	23
9	KÄSITEMÄÄRITTELYJÄ	24

TOIMEENTULOTUEN YLEISET PERUSTEET VOIMASSA 1.5.2018 ALKAEN

Perustoimeentulotuen myöntämisprosessi toimeenpanoineen on siirtynyt 1.1.2017 alkaen Kansaneläkelaitokselle. Kunta päättää jatkossa ainoastaan täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen päätös tehdään pääsääntöisesti, kun Kela on tehnyt ratkaisunsa hakijalle perustoimeentulotuesta. Kunta vastaa edelleen Kelan kuntalaisilleen myöntämistä perustoimeentulotukimenoista 50 % osuudella ja valtio 50 % rahoitusosuudella. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen menoista vastaa yksin kunta. Asiakkaille, joilla on säännöllinen toimeentulotuki tai sosiaalityön asiakkuus, tulee asiakaslain ja sosiaalihuoltolain mukaan tehdä kokonaisvaltainen palvelutarpeenarviointi ja asiakassuunnitelma toimenpidevaihtoiheen ellei se ole selvästi tarpeetonta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista mm 4-13 § ja Sosiaalihuoltolaki mm 3,6,36 ja 39§)

Toimeentulotuen myöntämisperusteet on viimeksi käsitelty sosiaali- ja terveyslautakunnassa 13.1.2016 § 5.

Tällä ohjeistuksella korvataan aiemmat soveltamisohjeet. Nämä ohjeet eivät koske lastensuojelulain (417/2007) 36 §:n perusteella avohuollon avustuksena myönnettävää taloudellista tukea.

1 SÄÄNNÖKSET

Suomen perustuslain 19 §:n 1 momentissa turvataan oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Toimeentulotukiasian käsittelyssä on huomioitava seuraavat säännökset muutoksineen:

- Laki toimeentulotuesta 1412/1997 ja Laki toimeentulotuen muuttamisesta 1.1.2017 (815/2015)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta 812/2008
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010
- Laki lapsen elatuksesta 704/1975
- Avioliittolaki 234/1929
- Hallintolaki 434/2003
- Henkilötietolaki 523/2003
- Sosiaali- ja terveysministeriön opas toimeentulotuen soveltajille 2013:4
- Kelan perustoimeentulotuen käsittelyohjeet 1.1.2017 alkaen

2 OIKEUS TOIMEENTULOTUKEEN JA TOIMEENTULOTUEN HAKEMISMENETTELY

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo. Toimeentulotuen tarve arvioidaan ja ratkaistaan yksilö- ja perhekohtaisen elämäntilanteen, taloudellisen ja sosiaalisen tilanteen perusteella.

Jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan sekä, siinä laajuudessa kuin avioliittolaissa (234/1929), lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975) ja muussa laissa säädetään, puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta. Pääsääntöisesti alaikäisen lapsen elatuksesta vastaavat lapsen vanhemmat.

Jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla. Muuksi tavaksi katsotaan muun muassa se, kun hakija saa avustuksia elantoon, asumiseen ja koulutuskustannuksiin vanhemmiltaan tai muulta omaiselta.

Toimeentulotuen hakija voi hakea Kelasta niin perustoimeentulotuen kuin täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen. Kela myöntää kiireellisen ja ei kiireellisen perustoimeentulotuen. Kela siirtää hakemuksessa mainitut täydentävän ja ehkäisevän tuen vaatimukset sähköisesti kunnan ratkaistavaksi. Kunta myöntää kiireellisen ja ei kiireellisen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen. Tukea voidaan hakea suullisella, kirjallisella tai sähköisellä hakemuksella liitteineen Kelasta tai oleskelukunnasta. Muhoksen kunnassa ei ole käytössä sähköistä hakemusta.

Mikäli kiireellinen / ei kiireellinen toimeentulotuen tarve aiheutuu hakijan ollessa laitoksessa tai muussa palvelu-asumisyksikössä (yksityinen/julkinen) määräaikaisessa asumismuodossa toisessa kunnassa, toimeentulotuen myöntää hakijan vakituinen oleskelukunta /asuinkunta. Vakituinen oleskelukunta/asuinkunta on pääsääntöisesti se kunta, josta hakija on terveydenhuollon tai sosiaalihuollon viranomaisen läheteellä /päätöksellä sijoitettu määräaikaiseen hoitoon tai kuntoutukseen. Hakemus toimitetaan Kelalle.

Mikäli kiireellinen / ei kiireellinen toimeentulotuen tarve aiheutuu hakijan ollessa toistaiseksi esim. palveluasumisyksikössä toisessa kunnassa, toimeentulotuen myöntää se kunta, missä palveluasumisyksikkö sijaitsee. Sillä seikalla ei ole merkitystä, menikö henkilö asumispalveluyksikköön itsellisesti vai esim. jonkun kunnan läheteellä. Oleellista on se, että asumista ei ole määritelty määräaikaiseksi ja että asuminen on jatkuvaa, esim. vuokrasuhteeseen perustuvaa (KHO 11.7.2006, taltio 1766 ja 11.7.2006, taltio 1767). Hakemus toimitetaan Kelalle.

Mikäli toimeentulotuen hakija tai hänen perheenjäsenensä asuu vakituisesti tai oleskelee vakituisen luonteisesti kahdessa kunnassa, tulee hänen hakea tukea Kelalta sen mukaan, minkä kunnan alueella oleskelusta johtuen toimeentulotuen tarpeen aiheuttavat kustannukset ovat syntyneet. Menojen (esim. asumismenujen) tulee olla toimeentulotukilain kannalta välttämättömiä ja kohtuullisia, eikä hakijalla voida katsoa olevan mahdollisuutta oleskella vain yhdessä kunnassa oleskelun syy (esim. opiskelu) huomioon ottaen.

Toimeentulotukea haetaan kirjallisesti, varatulla vastaanottoajalla tai muulla toimeentulotukiviranomaisen hyväksymällä tavalla. Hakijan on kuitenkin tultava henkilökohtaisesti paikalle, mikäli se on tarpeen toimeentulotukiasian selvittämiseksi (Hallintolaki 434/2003, 12§ 1 momentti). 18- vuotta täyttäneet, vanhempiensa luona asuvat henkilöt asioivat toimeentulotukiasioissa itsenäisesti.

Alle 18- vuotiaalla lapsella on oikeus riittävään elatukseen (L lapsen elatuksesta 5.9.1975/704). Alaikäiset ovat vajaavaltaisia (muun muassa ei voi allekirjoittaa vuokrasopimusta) ja kuuluvat vanhempien, huoltajiensa elatusvastuun piiriin (L toimeentulotuesta 1997/1412 1-2 §). Alaikäisen lapsen huoltajat hakevat alaikäisten lastensa osalta toimeentulotuen Kelalta, vaikka alaikäinen ei asuisi vanhempien luona, ellei erityisistä olosuhteista (muun muassa lastensuojeliasiakkuus) muuta johdu.

Asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa on annettava toimeentulotukiviranomaiselle kaikki ne tiedot, joita viranomainen tarvitsee toimeentulotuen tarpeen arvioimiseksi (Laki toimeentulotuesta 1412/1997, 17§). Puutteellinen hakemus viivästyttää asian käsittelyä tai hakemus voidaan joutua hylkäämään. Jos hakija on antanut vääriä tietoja, voidaan maksettu toimeentulotuki periä takaisin.

Kela määrittää hakijan oikeuden perustoimeentulotukeen omien soveltamisohjeidensa mukaisesti. Kunta päättää omien soveltamisohjeiden mukaisesti täydentävästä ja ehkäisevästä tuesta pääsääntöisesti sen jälkeen, kun Kela on tehnyt perustoimeentulotuen päätöksen. Hakijalle tehdään sekä Kelassa että kunnassa toimeentulotukivaatimuksiin muutoksenhakukelpoinen kirjallinen/sähköinen päätös. Muhoksen kunnassa ei ole käytössä sähköistä asiointia.

2.1 Toimeentulotuen rakenne ja määräytyminen

Toimeentulotuki jakaantuu perustoimeentulotukeen, jonka ratkaisee Kela sekä täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen, jotka ratkaisee kunta. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen päätös ei perustu pelkästään perus- eikä täydentävän toimeentulotuen laskelmaan, vaan siihen liittyy sosiaalityön riittävän laaja-alainen selvitystyö hakijan ja hänen perheensä olosuhteista, tuen tarpeista ja eri toimenpidevaihtoehdoista parantaa suoriutumista, toimintakykyä ja taloudellista asemaa.

Perustoimeentulotukeen on sisällytetty pääosa toimeentulotuella katettavista menoista. Perustoimeentulotuki kattaa perusosan lisäksi muun muassa kaikki terveydenhuoltomenot ja välttämättömät asumiseen ja muuttoon liittyvät menot sekä lasten tapaamiskuluista aiheutuvat menot. Asumismenojen osalta yleisesti asumistuesta annettu laki (938/2014) ja Kelan asumismenojen soveltamisohjeet määrittävät perustoimeentulotuessa hyväksyttävät kohtuulliset asumismenot.

Täydentävässä ja ehkäisevässä toimeentulotuessa huomioidaan henkilön / ruokakunnan / perheen erityisistä olosuhteista ja syistä tarpeellisiksi katsottavat menot kohtuullisuusharkintaan perustuen. Toimeentulotuen hakijan tulee hakemuksessaan yksilöidä ja perustella vaatimuksensa erityisten menojen osalta.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on suunnitelmallisesti edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Muhoksen kunta edellyttää pääsääntöisesti, että täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea hakeville henkilöille tehdään riittävän laaja sosiaalihuoltolain mukainen taloudellisen tilanteen selvitys, palvelutarpeen arviointi ja siihen perustuva asiakassuunnitelma toimenpiteineen vastaanotolla tai kotikäynnillä.

2.2 Toimeentulotuen määräytymisaika ja määräytyminen laskelmien perusteella

Täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta voidaan päättää samassa päätöksessä.

Toimeentulotuen perusteena olevia toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997, 815/2015) 7 §:ssä ja 7 c §:ssä tarkoitettuja menoja sekä 11 §:ssä ja 12 §:ssä tarkoitettuja tuloja ja varoja laskettaessa menot, tulot ja varat otetaan huomioon siltä ajanjaksolta, jota koskevana toimeentulotuki määrätään (15§).

Koska täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki on ensisijaisesti suunnitelmallisen sosiaalityön väline, pitkäjännitteisen taloudellisen tukemisen ja avustamisen väline, tuen tarpeiden selvittämisessä on syytä arvioida niin mennyttä eli takautuvaa aikaa kuin suunnitelmallisesti erityisesti asiakkaan tulevaa taloudellista selviytymistä.

Mikäli toimeentulotuen hakijalla on Kelan perustoimeentulotukilaskelman perusteella oikeus perustoimeentulotukeen, ei täydentävän toimeentulotuen laskelmaa tehdä erikseen, ellei siihen ole erityisiä syitä. Kunnan täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotukipäätös perustuu Kelassa tehtyyn perustoimeentulotukilaskelmaan ja päätökseen.

Täydentävää toimeentulotukea myönnetään pääsääntöisesti täydentävän toimeentulotuen laskelman mukaan. Mikäli täydentävän toimeentulotuen laskelmat ovat miinusmerkkisiä, saa hakija erotuksen mukaisen määrän täydentävää toimeentulotukea, ellei päätöksestä muuta ilmene. Jos asiakkaalla ei ole Kelan perustoimeentulotuen laskelman perusteella oikeutta perustoimeentulotukeen, siirtyy laskelman osoittama tuloylijäämä mahdollisesta täydentävästä toimeentulotuesta tehtävään laskelmaan ja päätökseen. Kun Kelan perus- ja/tai kunnan täydentävän toimeentulotuen laskelmat ovat plusmerkkisiä, niin toimeentulotukihakemus pääsääntöisesti hylätään, ellei päätöksestä muuta ilmene.

2.3 Ansio- ja eläketulot, etuudet ja muut tulot täydentävän ja ehkäisevän tuen määrittämisessä

Tuloina otetaan huomioon henkilön ja perheenjäsenten käytettävissä olevat tulot ja varat. Tuloilla tarkoitetaan kaikkia henkilön tai perheen käytettävissä olevia tuloja tulolähteestä riippumatta. Tuloja tarkasteltaessa sillä ei ole merkitystä, ovatko tulot veronalaisia vai verottomia. Huomioon otettavia tuloja ovat esimerkiksi palkka-, eläke- ja pääomatulot, etuudet, vakuusyhtiöiden

korvaukset sekä yksityisistä ja julkisista lähteistä saatavat avustukset, tilillepanot, ellei ole esitetty riittävällä tavalla, että kyseessä on velkasuhde. Kaikki asiakkaan tilillä näkyvät tilisiirrot kuten avustukset, lahjat, lainat ja pikaluotot otetaan pääsääntöisesti tulona huomioon ja niistä vaaditaan selvitys. Laina huomioidaan täydentävän toimeentulotukilaskelmassa tulona, ellei velkakirjan luonteesta ja ehdoista muuta johdu. Asiakkaalle aikaisemmin täydentävän laskelmassa tuloksi huomioidun lainan takaisinmaksut voidaan huomioida menoksi myöhemmin, mikäli asiakas pystyy osoittamaan luotettavalla tavalla, että laina tai sen lyhennys on maksettu takaisin lainanantajalle.

Mikäli toimeentulotuen hakija ei sosiaalityön ohjauksesta huolimatta hae hänelle kuuluvia ensisijaisia etuuksia, edullisempaa asuntoa tai palveluja, jotka parantaisivat hakijan taloudellista asemaa, voi hakijan toiminta vähentää tai estää täydentävän tai ehkäisevän tuen saantia, ellei olosuhteista muuta johdu.

Kun arvioidaan täydentävän ja ehkäisevän tuen tarvetta perheelle, jossa on alaikäisiä (alle 18 v) tulon saajia, ei alaikäisten lasten (alle 18-vuotiaat) satunnaisia ja vähäisiä kesä- ja viikonloppupalkkoja huomioida lainkaan tuloksi. Satunnaisella tulolla tarkoitetaan enintään kahden (2) kuukauden tuloja. Vähäisellä tulolla tarkoitetaan enintään 300 euroa/kk.

Täydentävän tukea määriteltäessä opintolaina huomioidaan tuloksi laskelmaan, vaikka tuloa ei olisikaan huomioitu tuloksi Kelan perustoimeentulotuen määrittämisessä, jos hakija on sen tosiasiallisesti nostanut (toimeentulotukilaki 1-2, 7 c, 11–12). Muissa täydentävän/ ehkäisevän tuen määrittelytilanteissa opintolainan käyttäminen muuhun kuin mihin se on tarkoitettu voi vaikuttaa tuen määrään vähentävästi. Jos opintolaina huomioidaan tuloksi täydentävän tuen laskelmaan, niin pääsääntöisesti se huomioidaan nostettavissa olleena tai olevana kertaeränä (KHO 23.3.2005, taltio 629).

Yrittäjyyteen sisältyy yritysrisi, minkä vuoksi yrittäjän tulisi varautua tuloissa tapahtuviin muutoksiin. Tästä johtuen toimeentulotukioikeuden arviointikautena voidaan käyttää koko tilikautta.

Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea voidaan hakea ja määrittää takautuvasti, mikäli hakijalla on osoittaa erityisiä perusteluita. Asiakkaan tulee esittää samalta ajalta tarveselvitys tositteisiin perustuen tulo- ja varallisuustiedot, toimeentulotukeen oikeuttavat menonsa sekä muut tarvittavat tositteet (mm. tilitiedot).

Veronpalautukset huomioidaan tulona täydentävän toimeentulotuen laskelmaan ja vastaavasti jäännösvero voidaan huomioida laskelmaan menona, mikäli siihen on erityisiä syitä. Hakija ohjataan jäännösveron suhteen hakemaan verottajalta/kunnalta veronmaksun lykkäystä, huojennusta tai poistamista.

2.4 Varojen huomioiminen täydentävässä ja ehkäisevässä toimeentulotuessa

Varoina otetaan huomioon henkilön ja perheenjäsenten toimeentulotukea myönnettäessä käytettävissä olevat varat. Varoina ei kuitenkaan oteta huomioon esimerkiksi henkilön tai perheen käytössä olevaa vakinaista asuntoa eikä tarpeellista asuinirtaimistoa.

Käytettävissä olevat varat kuten säästöt, arvopaperit ja muu helposti realisoitavissa oleva varallisuus huomioidaan markkina-arvoltaan tai verottajan määrittämää arvoa käyttäen täydentävän toimeentulotuen laskelmassa mikäli Kela ei ole näitä huomioinut tuloksi perustoimeentulotukilaskelmassa.

Säästöjä ovat muun muassa hakijan tilioitteella hakemuskuukautta edeltävän kuukauden viimeisen päivän säästössä oleva saldo, joka on käytettävissä hakemuskuukaudelle. Tällöin tulee huomioida, että hakijalla tulee olla hakemuskuukauden alussa rahavarat vuokranmaksuun ja muihin hänen toimeentulotuessa huomioitaviin menoihin sekä sellaisiin maksuvelvoitteisiin, joihin hän on sitoutunut eikä voi niitä välittömästi purkaa.

Jos hakijalla on ollut ennen toimeentulotukihakemuksen jättämistä riittävästi tuloja ja varoja käytettävissä elantoonsa ja toimeentulotuessa huomioitaviin menoihin, mutta siitä huolimatta hakemustilanteessa niitä ei ole hänen ilmoituksensa mukaan käytettävissä, viranomaisen on ennen päätöksen tekemistä velvollinen selvittämään ja hakija antamaan riittävän selvityksen, miksi ja mihin hän on käyttänyt varansa ja tulonsa. Mikäli hakija on välittömästi ennen toimeentulotuen hakemiskuukautta käyttänyt pankkitileillään olleet varat sellaisiin menoihin, jotka eivät ole välttämättömiä eivätkä toimeentulotuessa huomioitavia menoja, tarkastellaan hakijan tuen tarpeita ja varoja takautuvasti enintään 12 kuukautta. Tällöin selvitetään muun muassa liittyikö varojen käyttöön hakijaa sitovia pakollisia maksuvelvoitteita vai oliko varojen käyttö hakijan oma valinta.

Perheen alaikäisen lapsen (alle 18 -vuotiaan) säästöjä ja varoja ei oteta huomioon siltä osin, kun ne ovat yksilöllisen ja eritellyn suunnitelman ja kohdentamisasiakirjojen (pankin asiakirjat, lahjakirja, testamentti) mukaan tarkoitettu lapsen itsenäistymisvaroiksi ja ovat enintään 2000 euron suuruisia. Mikäli varat ylittävät 2000 euroa, alaikäisen varoja huomioidaan vain siltä osin kun ne ylittävät hänen laskennalliset perus- ja täydentävän toimeentulotuen menonsa.

Mikäli itsenäistymisvaroja kerryttänyt henkilö tulee toimeentulotuen asiakkaaksi 18 -vuotta täytettyään, huomioidaan nämä varat täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen tarvetta vähentävänä.

Tukea myönnettäessä voidaan tuki määrätä perittäväksi takaisin sellaisesta varallisuudesta, joka ei ole tarpeen tuen hakijan toimeentulon turvaamiseksi. Jos omaisuuden hankkimiseen on otettu lainaa, varallisuus tulee ottaa huomioon nettomääräisenä perintää tehtäessä.

2.5 Tulot, joita ei huomioida

Toimeentulotukea myönnettäessä ei oteta huomioon äitiysavustusta, kansaneläkkeen hoitotukea, vammaistukea, lapsen vammaistukea, kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla maksettavaa toimintarahaa eikä työttömyysturvalaissa (1290/2002) tai julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettua kulukorvausta.

Tuloksi toimeentulotuessa ei huomioida lastensuojelulain (417/2007) 35 §:ssä ja 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista tukea sekä 76 a §:ssä tarkoitettua taloudellista tukea asumisen ja toimeentulon turvaamiseksi jälkihuollossa. (9.12.2016/1107)

Vastaavasti myöskään menoerät, jotka nämä etuudet on tarkoitettu kattamaan, eivät kuulu toimeentulotuessa huomioitaviin menoihin ellei olosuhteista muuta johdu.

Kansaneläkelain (568/2007) mukainen hoitotuki on tarkoitettu sairauden tai vamman johdosta tarvittavan hoidon ja palvelun tai erityiskustannusten korvaukseksi. Vammaistukea on vammaisuuksista annetun lain (570/2007) mukaan oikeus saada sairaudesta tai vammasta johtuvan avuntarpeen, haitan ja erityiskustannusten perusteella.

Mikäli hakija saa kansaneläkelain (568/2007) mukaista hoitotukea tai vammaistukea, tulee toimeentulotukihakemukseen liittää Kelan päätökset kokonaisuudessaan. Mikäli hakija saa edellä mainittuihin lakeihin perustuen tukea menoihin, joita voitaisiin huomioida toimeentulotuessa, niin nämä menot huomioidaan toimeentulotuessa vain siltä osin kuin ne ylittävät saadut tuet.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi korvata työnhakuun ja työllistymiseen liittyviä kustannuksia. Jos on työtön työnhakija, TE -toimisto voi korvata työnhakuun liittyviä matka- ja yöpymiskustannuksia ja muuttokustannusten korvauksia. Etuudet haetaan työ- ja elinkeinotoimistosta. Liikkuvuusavustusta voi saada kustannuksista, jotka aiheutuvat työn vastaanottamisesta. Ansiopäivärahan saajille liikkuvuusavustuksen maksaa työttömyyskassa, peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea saaville Kela. Edellä mainitut korvaukset vähentävät täydentävän toimeentulotuen tarvetta vastaavalta osalta, mikäli samaan tarkoitukseen haetaan täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

Mikäli tuen hakija hakee täydentävää ja ehkäisevää tukea tarkoituksiin, joihin on saatavilla joko Kelalta tai muilta maksajilta etuutta, on ne laitettava vireille ennen hakemuksen käsittelyä ja menoja huomioidaan pääsääntöisesti vain niiltä osin kuin ensisijaiset etuudet eivät niitä korvaa. Täydentävä toimeentulotuki voidaan myöntää mm. tulossa olevaa etuutta vastaan perinnällä erityistilanteissa ja perustelluista syistä edellä mainittuihin menoeriin.

2.6 Toimeentulotuen myöntäminen perintää vastaan

Täydentävä toimeentulotuki tai osa siitä voidaan periä takaisin. Päätös perinnästä tehdään pääsääntöisesti samalla kun toimeentulotukipäätös. Perintä voidaan tehdä tulossa olevaa etuutta vastaan, jolloin etuuden maksaja suorittaa etuuden sosiaalitoimelle ja sosiaalitoimi palauttaa mahdollisen liikaa perityn osuuden hakijalle. Mikäli perintä epäonnistuu ja hakija saa etuuden itselleen perinnästä huolimatta, voidaan saatu etuus huomioida hakijalle tuloksi täydentävän laskelmaan maksupäivän jälkeiselle ajalle, mikäli hakija hakee täydentävää toimeentulotukea kahden kuukauden sisällä maksukuukaudesta laskien.

Mikäli hakijalla on kiinteää varallisuutta, jonka verottajan tai markkina-arvo on yli 5000 euroa, mutta se ei ole hänen käytettävissään, täydentävää toimeentulotukea myönnetään pääsääntöisesti perinnällä tätä varallisuutta vastaan. Perintäpäätös varallisuudesta voidaan jättää tekemättä, mikäli heti arvioidaan, että hakijan/perheen tuen tarve on kertaluonteinen tai enintään 3 kuukautta ja yhteenlasketun tuen määrä 3 kk ajalta on enintään 5000 €. Muussa tapauksessa perintäpäätös tulee tehdä ensimmäisen tukipäätöksen yhteydessä.

3 OPISKELIJAT

Opiskelijan ensisijainen toimeentulojärjestelmä yhteen ammattitutkintoon on opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki: opintolainan valtiontakaus, opintoraha ja asumislisä. Opintotuki on tarkoitettu kattamaan opiskeluaikaiset opinto- ja toimeentulokustannukset. Toimeentulotuella ei voi opiskella päätoimisesti.

Mikäli opiskelijaa tuetaan erityisin syin täydentävällä tai ehkäisevällä toimeentulotuella muutoin kuin kertaluonteisesti enemmän kuin yhden kuukauden ajan lukukaudessa, opiskelijalle tehdään palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma toimenpidevaihtoehtoineen. Pääsääntöisesti opiskelijaa voidaan tukea täydentävällä ja ehkäisevällä toimeentulotuella suunnitelmallisesti ensimmäisen ammattitutkinnon suorittamisen tukemiseksi opintoihin, joihin on mahdollista saada opiskelijan ensisijainen etuus opintotuki.

Hakijalle, jolla on ammatillinen tutkinto tai joka on opintovapaalla ansiotyöstään, ei pääsääntöisesti synny toimeentulotukioikeutta. Yhden ammatillisen tutkinnon suorittanutta hakijaa voidaan tukea täydentävällä tai ehkäisevällä toimeentulotuella vain, jos kyse on erityistilanteesta ja syyt ovat erityiset. Tällöin tuen tarve tulee olla tilapäistä, enintään 6 kk kestävää sekä tutkinto tulee olla suoritettavissa realistisesti kuuden kuukauden sisällä (arvioitu HOPS:ssa) ja tutkinto parantaa hakijan työllistymistä. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa toimeentulotuen hakija voi osoittaa hänellä olevan erityiset syyt toisen tutkinnon suorittamiselle.

Opintoja suunnittelevaa tai jo opiskelevaa hakijaa ohjataan hakemaan heille ensisijaista etuutta (mm. ansiotyö, opintotuki & opintolaina, työttömyysturva ym.). Mikäli hakija ei noudata sosiaalitoimen tai Kelan antamia yksilöllisiä ja perusteltuja ohjeistuksia, voidaan Kelan pyynnöstä selvittää hänen osalta perustoimeentulotuen alentamisen perusteet (Totul 1997/1412 1-2 ja 10 §).

Opintolaina huomioidaan täydentävän toimeentulotuen laskelmaan nostettavissa olevan suuruisena kertaeränä, mikäli siihen on perusteet. Tilanteessa, jossa opiskelija ei ole hakenut tai nostanut opintolainaa vaikka hänellä olisi siihen oikeus, eikä hänellä ole esittää erityisiä syitä menettelyyn, huomioidaan koko käyttämätön opintolaina hänelle tuloksi. (KHO 30.11.1999, taltio 3854 ja 23.3.2005, taltio 629.)

Opintolaina on toimeentulotukeen nähden ensisijainen etuus ja opiskelija velvoitetaan nostamaan opintolaina elantonsa turvaamiseksi.

Opintolainaa ei kuitenkaan edellytetä nostettavaksi täydentävää toimeentulotukea määriteltäessä, mikäli:

- perheelle tai itsellisesti alaikäiselle?: opiskelija on alaikäinen ja vanhemmat ovat toimeentulotukiasiakkaita tai muutoin vähävaraisia. Vanhempien elatuskyky on selvitettävä erityisesti erotilanteissa. Elatusavun uudelleen määrittäminen on ensisijaista, kun alaikäinen muuttaa toiselle paikkakunnalle opiskelemaan ja hänen menonsa kasvavat muun muassa asumismenojen osalta.
- alaikäisellä on oikeus opintolainaan ja hän on nostanut sen, huomioidaan opintolaina käytettävissä olevana tulona täydentävän toimeentulotuen laskelmaan
- opiskelija (alaikäinen / täysi-ikäinen) on vanhempiensa taloudessa asuva lukiolainen. Opintolainan nostovelvoitetta ei ole, vaikka olisi oikeus. Jos opiskelija on nostanut opintolainan,

huomioidaan opintolainan, huomioidaan se tuloksi täydentävän tuen laskelmaan, mikäli siihen ei ole lainsäädännöllisesti estettä.

- opiskelija (alaikäinen / täysi-ikäinen) on ammattiopintoihin valmentavassa koulutuksessa oleva Opintolainan nostovelvoitetta ei ole, vaikka olisi oikeus. Jos opiskelija on nostanut opintolainan, huomioidaan se tuloksi täydentävän tuen laskelmaan, mikäli siihen ei ole lainsäädännöllisesti estettä.

Kun opiskelijalta (alaikäinen tai täysikäinen) ei sosiaalihuollollisten erityisten syiden takia vaadita eikä hän nosta opintolainaa, voidaan opiskelijalle myöntää tämän johdosta täydentävää toimeentulotukea enintään opintolainan kuukausierä, jos Kela on huomionut opintolainan laskennallisena tulona perustoimeentulotuen laskelmassa.

Jos opiskelija saa tosiasiallisesti säännöllisesti vanhemmiltaan tuloja tai avustusta tulolähteestä riippumatta tai muuta elatusta, huomioidaan nämä opiskelijan käytettävissä olevana tulona täydentävän tuen laskelmassa.

Itsenäisesti asuvan alle 18- vuotiaan opiskelijan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakee ensisijaisesti huoltaja, ellei sosiaalityön suunnitelmaan ole kirjattu erityisiä syitä, miksi hakemusasiakirjat käsiteltäisiin itsenäisesti. Näissä tapauksissa tulee aina tehdä henkilökohtainen hakijan, tarvittaessa hakijan huoltajien sekä muiden läheisten kanssa sosiaalihuolto- ja/ tai lastensuojelulain mukainen palvelutarpeen arviointi ja palvelusuunnitelma toimenpiteineen. Lisäksi tulee selvittää riittävällä tavalla hakijan molempien vanhempien elatuskyky muun muassa perintäpäättöksen arviointia varten.

Opiskelijan ensisijainen tehtävä on opiskella myös kesäajalla ja hakea Kelalta opintotuki sekä tarvittaessa perustoimeentulotuki.

Mikäli opiskelijalle tarjotaan toimeentulotuen vastikkeeksi ansiotyötä ja hän kieltäytyy siitä ilman erityisiä syitä, voidaan hänen perusosaansa alentaa enintään 40 % toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 1§, 2 §, 2 a§ ja 10§ pykälään perustuen.

Mikäli opiskelija ei saa päätoimisiin opintoihinsa toimeentulotukilain näkökulmasta ensisijaista etuutta opintotukea tai osaa siitä eikä hän ole järjestänyt opinnoilleen muuta rahoitusta kuin toimeentulotuen, voidaan hänen perusosaansa alentaa, ellei olosuhteista muuta johdu eikä se ole kohtuutonta enintään 40 % (1412/1997, 815/2015 1-2 ja 10 §). Mikäli perusosan alentamiseen arviossa päädytään, tulee ratkaisu viipymättä toimittaa Kelaan perustoimeentulotuesta päättävälle viranomaiselle.

Opintolaina on pääsääntöisesti nostettavissa 31.7. asti ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskelevien osalta. Opiskelijalle ei synny täydentävän toimeentulotuen oikeutta, jos hän ei ole nostanut opintolainaan, kun siihen on oikeus eikä hakija ole muuta esittänyt.

4 YRITTÄJÄT

Mikäli yrittäjäasiakas ei saa perustoimeentulotukea tai hänen perustoimeentulotuen perusosaa on alennettu, ja hän hakee täydentävää toimeentulotukea, voidaan häntä tukea lyhytaikaisesti enintään kuusi kuukautta. Lähtökohtaisesti yrittäjäasiakkaan tulee suunnitella yritystoimintansa siten, että hän saa siitä riittävän toimeentuloturvan vuoden jokaisena päivänä. Yrittäjän on varauduttava tilapäisiin tulonkatkoksiin hyvien kausien tuloillaan säästämällä tai hänellä on muu vakuutusurva tai muu toimeentulotukeen nähden ensisijainen sosiaaliturva (esim. soviteltu työttömyysurva) tilapäisiin yritystoiminnan ja siitä aiheutuviin tulokatkoksiin.

Yritysassiakkaalle tulee tehdä riittävän laaja, pitkäkestoinen palvelutarpeen arvio ja asiakassuunnitelma eri toimenpidevaihtoehtoineen ennen tukipäätöksiä, jotta yrittäjää voidaan tukea riittävällä tavalla lyhytaikaisesti. Tukea myönnetään enintään kuusi kuukautta siihen, että hän saa yritystoiminnastaan vähintään työttömyysurvaa vastaavaan kuukausitulon tai että yrittäjä voi lopettaa kannattamattoman yritystoiminnan joustavasti.

5 VANGIT

Vangin on ennen täydentävän ja ehkäisevän tuen vaatimuksia haettava perustoimeentulotuki (kiireellinen/ei kiireellinen) Kelata, ellei hän ole sitä jo hakenut ja saanut päätöstä. Täydentävää toimeentulotukea ei myönnetä vangin käyttövaroihin, perustoimeentulotuessa huomioitavaan menoerään, vaikka hän ei saa niihin perustoimeentulotukea Kelalta tai vankeinhoitoviranomaiselta (KHO 2013:57 ja KHO 2013 58). Kunnat myöntävät tarveselvitykseen ja sitä tukeviin vankilaviranomaisten vahvistamiin asiakirjoihin perustuen tarvittavan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen vangeille, joiden vakinainen maistraatin vahvistama asuinkunta ja oleskelukunta kyseinen kunta on ollut ennen vankilaan menoa, ellei olosuhteista muuta johdu.

Mikäli vangilla oli kunnassa asuessaan (lähtötilanne vankilaan mentäessä) säilyttämisen arvoista omaisuutta, ensisijaisesti edellytetään helposti realisoitavan omaisuuden osalta realisoimista ja ellei se ole jostain erityisestä syystä mahdollista, voidaan kohtuullisilta osin tukea omaisuuden varastointikustannuksissa, jos Kela on tehnyt evätyn täytäntöönpanokelpoisen päätöksen varastointikustannuksiin. Hakijan on esitettävä yksilöity tarveselvitys, mistä käy ilmi eritellysti, mitä ja minkä arvoista omaisuutta tulisi säilyttää sekä toimittaa kustannusarvio (vähintään kahdesta firmasta) hakemuksen liitteeksi. Koevapautuksessa olevan vangin täydentävän tuen toimeentulotukiasian käsittelee se kunta, jossa hakija koevapautuksessa asuu (oleskelukunta) toimeentulotukea haettaessa, ellei olosuhteista muuta johdu. Mikäli vanki on perheellinen ja muu perhe hakee täydentävää toimeentulotukea, perhettä ei ohjata asunnon vaihtamiseen. Kohtuullisia asumismenoja arvioitaessa perheen henkilölukuun lasketaan myös vankeusrangaistuksessa oleva perheenjäsen.

6 PERUSTOIMEENTULOTUEN MENOT

Perustoimeentulotuki kattaa toimeentulotuen perusosan ja muut perusmenot toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997/815/2015) 7 a §:n ja 7 b §:n mukaisesti.

6.1 Perusosa, joka on normitettu (Laki toimeentulotuesta 1412/1997, 815/2015 7 a § ja 9 §)

Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen ja tietoliikenteen kaäytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

6.1.1 Alennettu perusosa

Perusosan alennuspäätökset tekee Kela 1.1.2017 alkaen. Perusosan alentamispäätöksen jälkeen Kela pyytää asiaan kunnan sosiaaliviranomaisen lausunnon perusosa-alennustarpeesta, kohtuullisuudesta ja prosenttisuudesta ja minkä kunta tulee toimittaa Kelalle viivytyksettä (Totul 1412/1997 ja 815/2015 1-2, 10, 18 a§).

Jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan suunnitella elämäänsä ja talouttaan, pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan. Henkilöllä on muun muassa velvollisuus hakea kaikkia niitä etuuksia, joihin hänellä on oikeus ja ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, ellei hän ole järjestänyt itselleen toimeentulotukeen nähden ensisijaista riittävää toimeentuloturva. Mikäli hakija ei ole yksilöllisestä ohjauksesta huolimatta hakenut itselleen ensisijaisia etuuksia, ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi tai mikäli hänelle ei ole voitu tarjota työvoimapoliittisia tai muita palveluita tai hän niistä kieltäytyy, voidaan hänen perusosaansa alentaa enintään 40 % (Laki toimeentulotuesta 1412/1997, 815/2015 2 § ja 2 a 10 §).

Perusosaa voidaan alentaa toimeentulotukilain (1412/1997) 1-2 §:n ja 10 §:n perusteella enintään 20 %:lla hakijan osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

- 1) henkilö on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt yksilöidystä ja todistetusti tarjotusta työstä tai sellaisesta työvoimapoliittisesta toimenpiteestä, joka kohtuullisen pitkän ajan turvaisi hänen toimeentulonsa tai jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei työtä tai työvoimapoliittista toimenpidettä ole voitu tarjota;
- 2) kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettu maahanmuuttaja ilman perusteltua syytä kieltäytynyt kotouttamissuunnitelman laatimisesta tai osallistumasta kotouttamissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuihin, työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin taikka jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei kotouttamissuunnitelmaa ole voitu laatia;

- 3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen; tai
- 4) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö on ilman työttömyysturvalain (1290/2002), 8 luvun 7 §:ssä tarkoitettua pätevää syytä kieltäytynyt kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttänyt tai omasta syystä joutunut keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan

Perusosan suuruutta voidaan alentaa toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 1–2 §:ssä ja 10 §:n 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia:

- 1) jos henkilön toistuvasta 10 § 1. momentissa tarkoitettua menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012), kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai
- 2) jos henkilö sen jälkeen, kun hänen toimeentulotuen perusosaansa on alennettu 20 %, kieltäytyy ilman perusteltua syytä työvoimapolitiisesta toimenpiteestä tai jos hän toiminnallaan aiheuttaa sen, ettei työvoimapolitiista toimenpidettä voida tarjota ja hän tämän lisäksi kieltäytyy ilman perusteltua syytä 10 § 2 momentissa tarkoitettua suunnitelman mukaisesta toimintakykyä edistävästä toiminnasta.

Edellä toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 2 §:ssä ja 10 §:ssä tarkoitettu perusosan alentaminen voidaan tehdä ainoastaan edellyttäen, että alentaminen ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa, eikä alentamista voida pitää muutenkaan kohtuuttomana. Alentaminen voi olla kestoltaan enintään kaksi (2) kuukautta kerrallaan kieltäytymisestä tai laiminlyönnistä lukien.

Perusosan alentamisen tarvetta ja määrää harkitaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon tuen hakijan ja hänen perheensä olosuhteet kokonaisuutena. Perusosan alentaminen voi olla mainittuja prosenttimääriä vähäisempi tai alentaminen voidaan jättää kokonaisharkinnan perusteella kokonaan tekemättä.

Perusosan alentamisen yhteydessä on aina laadittava, mikäli mahdollista, yhdessä toimeentulotuen hakijan ja tarvittaessa yhteistyössä työvoimaviranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa, suunnitelma toimista asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Mikäli hakija kieltäytyy yhteistyöstä työvoima- tai sosiaaliviranomaisen kanssa suunnitelman laatimiseksi ja hän ei tule sosiaalityöntekijän varatulle ajalle eikä ilmoita perusteltua syytä, voidaan hakijan toiminta tulkita perusosan alentamisperusteeksi (Laki toimeentulotuesta 1412/1997, 1-2 § ja 10 §).

6.2 MUUT PERUSMENOT

Kela tekee perustoimeentulotukipäätöksessä hakijaa koskevat linjaukset ja muun muassa asumismenojen kohtuullisuusmääritykset. Päätöksentekijän tulee tarkistaa nämä Kelalta ennen hakijan täydentävän ja/tai ehkäisevän toimeentulotuen hakemuksen ratkaisemista. (Totul 1412/1997 ja 815/2015 7b§)

Mikäli hakija hakee ja esittää erityisiä syitä ja olosuhteita, joiden vuoksi hän näihin menoihin hakee täydentävää ja/tai ehkäisevää toimeentulotukea, tulee viranhaltijan tehdä hakijalle muutoksenhakuelpoinen päätös perusteluineen.

Perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon:

- 1) yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 9 §:ssä tarkoitetut asumismenot, muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot sekä välttämättömät asuntoon muuttoon liittyvät menot;
- 2) taloussähköstä aiheutuvat menot;
- 3) kotivakuutusmaksu;
- 4) muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot;
- 5) lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnanmenot;
- 6) lapsen tapaamisesta lapsen kanssa eri taloudessa asuvalle vanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin, kun ne perustuvat kunnan toimielimen vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen;
- 7) välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenot.

6.2.1 Asumismenot

Asumismenojen (omistus-/vuokra-asuminen) kohtuullisuutta tarkastellaan kokonaisuudessaan ottaen huomioon kohtuulliseksi katsottavat asumismenot sekä ruokakunnan koko suhteutettuna yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) määrityksiin ja näihin ohjeisiin.

Täydentävässä ja/tai ehkäisevässä toimeentulotuessa asumismenoja huomioitaessa tarkoituksena on viimesijassa turvata henkilön /perheen asuminen ja erityiset asumistarpeet. Toimeentulotukea määriteltäessä huomioidaan kohtuullista asumistasoa vastaava kustannustaso paikkakunnalla.

Asumismenot voidaan ja tulee ottaa huomioon täydentävän toimeentulotuen laskelmassa todellisen suuruisina, jos toimeentulotuen hakijalla ei ole tosiasiaassa mahdollisuutta saada paikkakunnalta kohtuukokoista ja -hintaista asuntoa.

Mikäli opiskelijalle on tarjottu asuntolapaikka, opiskelijaa veloitetaan ensisijaisena asumisensa turvaamisen keinona ottamaan tarjottu asuntolapaikka vastaan.

Yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 9 §:ssä tarkoitettuja asumismenoja ovat:

- vuokra
- erikseen maksettavat lämmityskustannukset
- vesimaksut asunnosta
- saunamaksu

Perustoimeentulotuessa hyväksyttävien vuokramenojen kuntakohtaiset rajat Muhoksella (Kela 2018):

Vuokramenon lisäksi hyväksytään vesimaksuna 21,60 e / henkilö.

1 henkilö: enintään 506 euroa/kk

2 henkilöä: enintään 564 euroa/kk

3 henkilöä: enintään 658 euroa/kk

4 henkilöä: enintään 700 euroa/kk

+ lisähenkilöä kohden e/kk enintään 96 euroa/kk

toveriasunnossa asuvat: enintään 306 euroa/henkilö

Mikäli toimeentulotuen asiakkaan on erityisen vaikea saada asuntoa ja/tai kohtuuhintaista asuntoa, hän kuuluu sosiaalihuollon vastuulle asumisen järjestämisessä tai hänellä on muita erityisiä syitä, täydentävän/ehkäisevän tuentarpeen arvioinnissa asumismenojen osalta voidaan edellä mainituista normeista poiketa enintään 10 %.

Asumisoikeusasunnossa käyttövastike /vuokra otetaan menona huomioon, mutta asuntolainan korkoja ei huomioida, ellei siihen ole erityisiä syitä toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 7 c §:n perusteella.

Osaomistusasunnossa vuokra otetaan huomioon, mutta rahoitusvastiketta eikä asuntolainan korkoja huomioida, ellei siihen ole erityisiä syitä toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 7 c §:n perusteella.

Mikäli täydentävän toimeentulotuen määrittämisessä, laskelmassa tulee huomioitavaksi erikseen perustelluista syistä vuokraa, vesimaksuja, sähkömenoja (mm. lämmitys), muuta asumismenoa, ne huomioidaan todellisen suuruisena, kuitenkin ilman sähkösopimukseen mahdollisesti liittyviä vakuutusmaksuja.

Sosiaalityön tehtävänä on yleinen asumisohjaus ja neuvonta, tukea asiakasta asumiseensa järjestämisessä hänen tarpeitaan vastaavasti ja eri asumiseen liittyvien kulutukseen perustuvien menojen hallinnassa.

Mikäli vailla vakituista asuntoa oleva henkilö hakee aktiivisesti asuntoa ja hänelle aiheutuu ylimääräisiä asunnonhankintakuluja, voidaan kohtuulliset menot eriteltyjä maksutositteita vastaan huomioida hänelle täydentävänä toimeentulotukena, mikäli hakijalla olisi muutoinkin oikeus toimeentulotukeen.

Asunnottomalle sosiaalityön tulee tehdä erilaisten asumispalvelutarpeiden selvitys, asiakassuunnitelma toimenpidevaihtoehtoineen hänen asuttamiseksi kohtuuhintaiseen vuokra-asuntoon tai muuhun hänen tarpeitaan vastaavaan asumismuotoon.

6.2.2. Täydentävässä tai ehkäisevässä huomioitavat terveydenhuoltomenot

Kun hakija hakee täydentävää ja /tai ehkäisevää toimeentulotukea mihin tahansa terveydenhuoltomenoon, selvitetään aina, onko hakija hakenut/saanut kyseisiin menoihin perustoimeentulotukea. Perustoimeentulotukeen kuuluva terveydenhuollon meno tulee ensisijaisesti hakea Kelasta, myös tilanteessa jossa toimeentulotuki ratkaisu pitää saada kiireellisenä. Mikäli hakija ei ole hakenut tai saanut muutoksenhakukelpoista päätöstä terveydenhuoltomenon osalta Kelasta, ohjataan hänet hakemaan perustoimeentulotuki Kelasta. Mikäli terveydenhuoltomeno ei ole perustoimeentulotuessa huomioitava meno, voidaan niitä huomioida tilapäisesti ja kertaluonteisesti täydentävän toimeentulotuen laskelmassa ja päätöksessä, mikäli siihen on erityiset terveydelliset, sosiaaliset tai taloudelliset syyt. Muutoin tulee tehdä monialainen palvelusuunnitelma yhdessä asiakkaan ja esimerkiksi asiakkaan hoidosta vastaavan tahon kanssa, mikäli kyse ei ole kertaluonteisesta avustamisesta. Hakijalta tulee aina pyytää julkisen terveydenhuollon lääkärin tai muun julkisen asiantuntijan lausunto menon välttämättömyydestä henkilön terveydenhoidossa, hoitosuunnitelma ja kustannusarviot sekä muut asiaa selventävät ja todentavat asiakirjat.

Apuvälineiden osalta tulee selvittää onko asiakkaalla mahdollisuus saada niitä lääkinnällisen kuntoutuksen palveluna tai vammaispalvelulakiin perustuvana. Mikäli hakija saa vain osan ensisijaisen etuuden kautta ja edellytykset täydentävän/ehkäisevän tuen myöntämiselle on muutoin olemassa, voidaan omavastuuseen myöntää täydentävää tai ehkäisevää tukea kohtuullisuusharkintaa käyttäen.

Mikäli ilman reseptiä saataviin lääkkeisiin tai sellaisiin lääkkeisiin tai lisäravintovalmisteisiin, joihin ei tule Kelakorvausta eikä Kela myönnä perustoimeentulotukea, voidaan menoihin myöntää täydentävää/ehkäisevää toimeentulotukea osana palvelusuunnitelmaa tai muutoin kohtuullisilta osilta, mikäli muut myöntämisen edellytykset ovat olemassa. Hakijan tulee esittää oma tarveselvitys, tarvittaessa hoitavan tahon lausunto menojen välttämättömyydestä, hoitosuunnitelma, kustannusarvio ja maksutositteet menoista.

Yksityisen terveydenhuollon menot voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotuessa ainoastaan erityistilanteessa ja pääsääntöisesti kertaluonteisesti, kuitenkin enintään 3 kuukauden ajalta, mikäli erikoishoidon tarve ja hoidon kiireellisyys tai asiakkaan hoitosuhteen jatkuvuus

perustellusti sitä edellyttää. Asiakkaan on aina esitettävä hoitavan lääkärin lausunto kyseisen kiireellisen hoidon välttämättömydestä. Lausunnosta tulee ilmetä se erityinen syy, miksi julkista terveydenhuoltoa ei voitu käyttää, kun kiireellisen hoidon tarve ilmeni. Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki ei ole tarkoitettu sellaisten terveydenhuoltomenojen maksamiseen, jotka kuuluvat kunnan järjestämisvastuulle muiden lakien nojalla, ellei siihen ole jokin erityinen dokumentoitu syy. Mikäli potilaan hoidon järjestäminen ja tuottaminen kuuluu terveydenhuoltolain nojalla kunnalle, tulee hoidontarpeesta päättävän lääkärin myöntää maksusitoumus yksityisellä palveluntuottajalla annettavaan palveluun, jos julkinen terveydenhuolto ei voi hoitoa antaa ja maksusitoumuksen myöntämiskriteerit täyttyvät. Yksityisestä hoidosta määrätty asiakasmaksun omavastuu, voi tulla erityistilanteissa kertaluonteisesti huomioitavaksi täydentävän tuen menona, mikäli hakija ei saa menoon Kelan sairausvakuuslain nojalla korvausta eikä perustoimeentulotukea eikä hakija voi toimeentulotukilain (2 §) tarkoittamalla ”muulla tavalla” selviytyä maksusta. Hakija tulee aina ohjata käyttämään julkisia terveydenhuoltomenoja, ellei laista muuta johdu.

6.2.3. Työmatkamenot

Ensisijaista on aina ohjata hakija hakemaan työmatkamenot ja muut työssäkäynnissä aiheutuvat kulut Kelalta perustoimeentulotukena.

Jos työmatkamenoihin ja muihin työssäkäynnistä, työtoiminnasta, työharjoittelu- ja työkokeilusta aiheutuviin menoihin, ei myönnetä Kelalta perustoimeentulotukea, voi kunta myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea päättämiensä perusteiden mukaisesti osana palvelusuunnitelmaa asiakkaan aktivoimiseksi ja työllistymisen edistämiseksi.

Työmatkamenot huomioidaan pääsääntöisesti edullisimman julkisen matkustustavan mukaisesti. Mikäli tulee harkittavaksi kulujen huomioiminen oman auton mukaan; selvitetään edestakaisen matkan (työpaikka/työharjoittelu/työkokeilu) pituus kilometreinä, automerkin/mallin keskikulutus ja polttoaineen tämän hetkinen markkinahinta lähialueella. (Esim.50 km x 6 l/100 km x 1,40 €/l x työpäivien määrä = X).

Kuntouttavan työtoiminnan matkakorvauksista päätetään kuntouttavan työtoiminnan päätöksen yhteydessä. Työpajatoiminnasta tai vastaavasta aiheutuvia matkakuluja huomioidaan menona edullisimman matkustustavan mukaan, ellei niihin saada erilliskorvausta perustoimeentulotuen yhteydessä.

7 TÄYDENTÄVÄN TOIMEENTULOTUEN MENOT

Toimeentulotuesta annetun lain 7 c §:

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä

2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Tarpeenmukaista täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää, jos hakijalla on Kelalla tehty perustoimeentulotukipäätös ja hänellä muutoin on oikeus toimeentulotukeen ja ratkaisu edesauttaa henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista vastaisuudessa. Mikäli hakijan täydentävän tuen tarve ei ole kertaluonteista ja tilapäistä tulee hakijan kanssa tehdä palvelutarpeen arviointi yhdessä asiakkaan ja tarvittavien yhteistyötahojen kanssa sekä tarvittavat asiakas-suunnitelmat (L sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista mm 4-13 § ja Sosiaalihuoltolaki mm. 3,6, 36 ja 39 §). Täydentävässä toimeentulotuessa hankintojen tarpeenmukaisuutta ja menon kohtuullisuutta arvioitaessa noudatetaan alinta markkinahintaa tai yleistä kierrätyshintatasoa tai tuen määrä voi olla prosenttiosuus hankinnasta, jolloin hakijalle jää omavastuu, mikäli se katsotaan kohtuulliseksi.

7.1 Päivähoitomenot ja iltapäiväkerhon maksut

Hakijaa tulee aina ohjata järjestämään lapselleen edullinen ja julkinen palvelu, ellei se hakijan tapauksessa ole mahdotonta. Sosiaalityön tulee tarvittaessa tehdä lausunto päivähoiton järjestämiseksi kunnan palveluna ja aina, jos lapsen etu sitä vaatii. Mikäli hakija ei saa Kelalta perustoimeentulotukea päivähoitomenoihin, hän ei saa maksuvapautusta asiakasmaksulakiin perustuen eikä hän muutoinkaan voi saada muulla ensisijaisella tavalla hoidettua edellä mainittuja maksuvelvoitteitaan (julkisen tai yksityisen), menoja voidaan huomioida täydentävässä toimeentulotukilaskelmassa kertaluonteisesti tai useammin osana palvelu- ja toimenpidesuunnitelmaa kohtuullisilta osilta.

7.2 Lastenvaunut ja –rattaat sekä muut lasten tarvikkeet

Tukea myönnetään välttämättömään tarpeeseen ja pääsääntöisesti vain kerran. Tukea myönnetään yksilöityyn tarveselvitykseen, luotettaviin hankintatositteisiin tai kustannusarvioon perustuen kohtuullisilta osin enintään:

- lasten rattaat 85 euroa
- lastenvaunut 120 euroa tai välttämättömän tarpeen mukaan yhdistelmävaunut 220 euroa sekä
- lasten syntymään liittyvät välttämättömät muut tarvikkeet 100 euroa

7.3 Lasten luonapito

Lapsen luonapitokulut kuuluvat Kelan perustoimeentulotuessa hyväksyttäviin menoihin, mikäli luonapidosta on tehty kirjallinen, eritelty viranomaisen vahvistama sopimus tai asiasta on oikeuden päätös. Täydentävässä toimeentulotuessa voidaan tilapäisesti myöntää tukea enintään kuusi kuukautta lapsen edun mukaisesti lapsen tapaamiskuluista aiheutuviin menoihin, tilanteissa, joissa ei ole erikseen vahvistettua tai oikeuden päätöstä lapsen tapaamisoikeudesta, mutta

tosiasiallisesti lapsi tapaa vanhempansa. Edellytyksenä hakemuskäsittelyssä on, että Kela on tehnyt asiaan muutoksenhakukelpoisen perustoimeentulotukipäätöksen.

Täydentävän toimeentulotukilaskelmaan huomioidaan lasten luonapitokulut lapsen päivänormin mukaisena. Hakijan tulee esittää luotettava selvitys toteutuneista luonapitovuorokausista* ja niihin liittyvistä muista kuluista (esim. matkakulutusitteet). Pääsääntöisesti menot huomioidaan jälkikäteen menotositteita vastaan. Matkakulut huomioidaan pääsääntöisesti edullisimman kulkuneuvon mukaan puolitettuna vanhempien kesken.

* esimerkkinä: luonapito alkaa pe klo 18 ja päättyy su klo 18 = 2 vuorokautta

7.4 Lasten harrastusmenot

Asiakkaita ja heidän lapsiaan ohjataan ensisijaisesti osallistumaan kunnan ja muiden liikuntapalveluiden järjestämiin ilmaisiin ja edullisiin, ohjattuihin harrastusmahdollisuuksiin.

Lasten erikseen järjestettyyn ja ohjattuun ryhmässä tai yksilöllisesti tapahtuviin harrastusten tukemiseen voidaan osana sosiaalityön asiakassuunnitelmaa määrääjäksi huomioida enintään 200 euroa/lapsi/vuosi (sisältäen kulkemisen) asiakkaan esittämään harrastuksen järjestäjän todistukseen/tarveselvitykseen ja menotositteisiin perustuen, mikäli muut tuen myöntämisen edellytykset ovat olemassa. Tukemisen vaikutukset tulee arvioida ja dokumentoida.

Muutoin harrastusmenot kuuluvat perusosalla katettaviin menoihin eikä niihin erikseen myönnetä täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

7.5 Huonekalut ja kodinkoneet

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää alkuavustuksena tai välttämättömiin kodin tarvikkeisiin, mikäli hakija ei voi muulla kohtuullisella tavalla rahoittaa hankintoja eikä hän ole voinut tuloillaan tai varoillaan varautua hankintoihin.

E erityisenä perusteena koti-irtaimistoavustuksen myöntämiselle on pitkään jatkunut asunnottomuus tai tilanne, jossa hakijalla ei ole lainkaan koti-irtaimistoa ja voidaan arvioida, ettei hän ole itse omalla toiminnallaan aiheuttanut tilannetta eikä hänellä ole mahdollisuutta varautua hankintoihin eikä hänellä ole myöskään mahdollisuutta hankkia kodin irtaimistoa lähiaikoina eikä rahoitus luotolla tule kyseeseen hakijan kohdalla.

Hakijan tulee esittää yksilöity tarveselvitys, maksutositteet tehdyistä hankinnoista tai kustannusarvio aiotuista hankinnoista ennen päätöksentekoa. Hakijalta voidaan vaatia jälkikäteen tosite ostoista, mikäli katsotaan tarpeelliseksi.

Avustus koti-irtaimistoon myönnetään kertaluonteisena:

- yksin asuva enintään 500 euroa
- aviopari/avopari enintään 700 euroa
- aviopari/avopari, joilla lapsia enintään 1 000 euroa
- yksinhuoltaja, enintään 800 euroa

Mikäli alkuavustusta ei ole myönnetty tai siitä on kulunut vähintään kolme vuotta, voidaan myöntää ruokakuntakohtaiseen tarveselvitykseen perustuen ja maksutositteita vastaan koti-irtaimistoon tai kodinkoneisiin avustusta edullisimman vaihtoehdon mukaisesti:

- jääkaappi enintään 200 euroa
- pölynimuri enintään 50 euroa
- pyykinpesukone enintään 300 euroa (mikäli taloyhtiössä ei ole pesukonetta)
- mikroaaltouuni enintään 40 euroa
- lasten sänky enintään 70 euroa
- aikuisten sänky enintään 150 euroa

7.6 Vuokravakuus / Vuokravakuussitoumus

Vuokravakuus kuuluu Kelan perustoimeentulotukena (7 b § kohta 1) huomioitaviin menoihin. Kunta käsittelee vuokravakuutta sen jälkeen, kun Kela on vakuusasiaan tehnyt muutoksenhakukelpoisen perustoimeentulotukipäätöksen.

Mikäli hakija hakee täydentävää ja/tai ehkäisevää toimeentulotukea vuokravakuuteen asuntoon, joka on Muhoksen kunnan ulkopuolella ja myöntämiselle löytyy erityiset syyt ja perusteet (työ/opiskelu/sosiaaliset/taloudelliset), voidaan enintään yhden kuukauden vuokraa vastaava maksusitoumus myöntää vuodeksi päätöspäivästä lukien. Hakijaa tulee ohjeistaa hakemaan viipymättä mahdollinen lisävakuus tai uusi vakuus uudesta oleskelukunnasta. Mikäli edellä mainitussa tapauksessa vuokranantaja ei hyväksy todistetusti maksusitoumusta, voidaan yhden kuukauden rahavakuus myöntää perustelluista syistä, jos muut edellä mainitut perusteet täyttyvät.

7.7 Muuttokustannukset

Muuttokustannukset kuuluvat Kelan perustoimeentulotuessa huomioitaviin menoihin. Muuttokustannuksiin toiseen kuntaan muutettaessa voidaan myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, kun muutolle on esitetty hyväksyttävät syyt (mm. perhetilanne, työnsaanti, opiskelu) eikä hakija voi saada muuttokuluihin tukea perustoimeentulotukena, työvoiman liikkuvuusavustuksena eikä toimeentulotukilain (2§) tarkoittamalla muulla tavalla. Hakijan tulee esittää yksilöity tarveselvitys (erittely: mitä muutetaan, mistä mihin muutetaan, millä tavalla) ja menoista maksutositteet. Jos hakijalla ei ole esittää maksutositteita, hänen tulee esittää kustannusarvio vähintään kolmelta eri toimittajalta. Muuttokustannuksiin toiseen kuntaan muuttaessa voidaan ehkäisevää tai täydentävää tukea myöntää, jos kustannukset erääntyvät maksettavaksi ennen muuttopäivää.

Edellä mainittujen perusteiden täytyessä kunnan sisällä muutettaessa voidaan kohtuullisiksi muuttokuluiksi hyväksyä enintään 200 euroa ja kunnasta pois muutettaessa enintään 800 euroa maksusitoumuksella (vähennettynä mahdollisesti Kelalta saatu tuki muuttokuluihin). Mikäli muuttokulut eräänntyvät maksettavaksi vasta uuteen kuntaan muuton jälkeen, tuki niihin haetaan Kelalta tai täydentävän ja ehkäisevän tuen osalta uudesta oleskelukunnasta.

7.8 Erityisistä tarpeista aiheutuvat vaate- ja jalkinehankinnat

Mikäli henkilöllä on sellaisia erityisiä vaate- ja jalkinekuluja, jotka eivät kuulu perustoimeentulotuen (Kela) perusosalla katettaviin menoihin eikä menoja korvata muun ensisijaisen lain perusteella, voidaan asiakkuuden pitkäaikaisuus ja erityiset olosuhteet huomioiden myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. Hakijan tulee esittää normaalista poikkeaviin vaate- ja jalkinekuluihin perustelut, menotositteet sekä tarvetta ja vaatimuksia tukevat asiantuntijalausunnat. Vaate- ja jalkinemenot huomioidaan tarveharkintaan perustuen kohtuullisilta osin joko kokonaan tai osittain. Pääsääntöisesti menot huomioidaan jälkikäteen maksutositteita vastaan kohtuullisin osin. Mikäli hakijalla ei ole esittää menotositteita, tulee esittää riittävä kustannusarvio.

Naisten romanihameen hankinnan kustannuksista voidaan hyväksyä menona enintään 500 euroa täydentävän toimeentulotuen laskelmassa joka toinen vuosi maksutositteiden perusteella (tai vaihtoehtoisesti maksusitoumuksena), silloin kun asiakkaalla on säännöllinen oikeus perustoimeentulotukeen tai muu erityisen tuen tarve eikä hän ole voinut tuloillaan varautua hankintaan. Muu romaninaisen vaatetus, kuten röijyt ja puserot, kuuluvat perusosalla katettaviin menoihin kuten myös miesten romanivaatetus.

7.9 Hautauskustannukset

Hautauskustannuksina huomioidaan kohtuulliset kustannukset siltä osin kuin vainajan jättämät varat eivät riitä hautajaiskuluja kattamaan eikä hautauskuluihin ole saatavilla muista lähteistä (esimerkiksi vakuutukset, ammattiliiton jäsenyyteen liittyvä etu) avustusta tai muita maksuvelvollisia. Ensisijaista on käyttää vainajalta jäänyt käteis- ja pankkitileillä olevat tulot/varat ainoastaan kohtuullisten hautauskulujen kattamiseen. Hautausavustushakemuksen liitteeksi tulee toimittaa perunkirja.

Mikäli vainaja oli varaton eikä muita maksuvelvollisia ole, voidaan täydentävää toimeentulotukea myöntää hautajaiskuluihin edullisimman mukaan arkku / tuhkauurna, vaatetus, arkkuun laitto, kukat arkun päälle, vainajan kuljetus kunnan jäävät alueella ja hautapaikka / polttohautaus. Mikäli vainajan hautaus ja hautauksen organisointi jää kunnan vastuulle, kustannukset määräytyvät edullisimman hautausavun mukaan ellei muuhun ole perustetta.

7.10 Opintolainan korot ja muut opiskelusta aiheutuvat kulut

Mikäli opintolainan korkoja ei voi pääomittaa, hakija ei saa opintolainan korkoihin Kelan opintotukikeskuksen korkoavustusta tai perustoimeentulotukea, opintolainan korkoja voidaan erityisistä syistä osana asiakassuunnitelmaa tai muutoin huomioidaan tositteita vastaan täydentävän toimeentulotuen laskelmassa ja päätöksessä todellisen suuruisena.

Tutkinnon suorittamisen kannalta pakollisiin oppilaitoksen vaatimiin (toimitettava oppilaitoksen virallinen todistus) oppikirjoihin ja työvälineisiin voidaan myöntää tarveharkintaan perustuen kokonaan tai kohtuullisin osin täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, mikäli hakijalla ei ole muuta ensisijaista tapaa rahoittaa menoja.

Oppikirjoihin voidaan myöntää perusteiden täytyessä täydentävää toimeentulotukea enintään 300 euroa/lukuvuosi. Muihin pakollisiin opiskelutarvikkeisiin muun muassa työvaatteet, voidaan myöntää enintään 100 euroa/lukuvuosi menotositteita vastaan. Mikäli tietokone ei kuulu oppilaitoksen kustannettaviin opetusvälineisiin ja se on opinnoissa välttämätön eikä oppilas saa muuta ensisijaista rahoitusta hankintaan, tukea voidaan myöntää enintään 300 euroa kerran menotositteita vastaan. Vaihtoehtoisesti hankintoihin voidaan myöntää maksusitoumus.

Pääsykokeisiin liittyviin maksuihin sekä niihin liittyviin mahdollisiin matkakustannuksiin voidaan osana asiakassuunnitelmaa myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea kohtuullisilta osin ja edullisimman vaihtoehdon mukaisesti. Pääsääntöisesti tuki myönnetään hakijalle, jolla ei ole ammatillista tutkintoa. Menot huomioidaan pääsääntöisesti jälkikäteen tositteita vastaan. Jos hakija on tuloton, voidaan kulut myöntää maksusitoumuksena.

7.11 Tavallista, perusosaa suuremmat ravintomenot ja erilaiset palvelumaksut

Täydentävän toimeentulotuen menona voidaan laskelmassa huomioida sellaisia perusosaan kuulumattomia ravintomenoja, joita ei korvata muulla tavoin esimerkiksi Kelan maksamana hoitotukena. Lisäksi niiden peruste on lääketieteellinen sekä tarpeesta on esitetty julkisen terveydenhuollon lääkärin lausunto ja hoitosuunnitelma. Kulut huomioidaan kohtuullisen suuruisena perusosaan sisältyvien ravintomenojen (osuus 49 %) ylittävältä osalta (perusosan ravintomenot + 70 €/kk = X euroa/kk).

Palveluasunnoissa asuvien osalta voidaan huomioida ruokamaksuja niiden menojen osalta, jotka ylittävät hakijan perustoimeentulotuessa huomioitavat ravintomenot (49 % perusosasta).

Täydentävässä toimeentulotuessa voidaan tilapäisesti, kertaluonteisesti tai enintään kolmen kuukauden ajalta erityisistä syistä osana talouden tasapainottamistoimenpiteitä huomioida erilaisia julkisia ja yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakas- ja palvelumaksuja menoina, ellei niihin hakija saa ensisijaisia etuuksia asiakasmaksulain tai muun lain nojalla.

Hakijalle tai hänen edustajalleen tulee heti ensimmäisen asioinnin yhteydessä selvittää vaihtoehdot ravintomenojen ja muiden palvelumaksujen kohtuullistamiseksi sekä ohjata hakemaan ensisijaiset etuudet (muun muassa maksun alentaminen/poistaminen, hoitotuki/vammaistuki), joihin hänellä olisi oikeus. Jos muut keinot eivät auta, hakijaa tule ohjata

(kolmen kuukauden sisällä tai erityisestä syystä kuuden kuukauden sisällä) hakeutumaan edullisimpien palveluiden piiriin, mikäli niitä on saatavilla.

8 EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 13 §:n mukaan kunta myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea lain 1 §:n 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Lainkohdan mukaan ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta.

Kunta voi myöntää ehkäisevää toimeentulotukea kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään perustoimeentulotukea koskevasta päätöksestä.

Ehkäisevänä toimeentulotukena myönnetään kertaluonteisesti kiireellinen perustoimeentulotuki virka-ajan ulkopuolella (klo 16 -8) asiakkaan tarvetta vastaavasti, mikäli muut toimeentulotuen myöntämisen edellytykset täyttyvät. Hakijan tulee aina esittää kiireellisistä tuentarpeistaan riittävän yksilöidyt tiedot sekä tuentarvetta tukevat asiakirjat ja menotositteet (1-2, 14, 17 §). Kiireellinen perustoimeentulotuki myönnetään siihen saakka, että Kela voi ottaa perustoimeentulotukihakemuksen myös kiireellisten menojen osalta käsittelyynsä. Kiireellinen tuki tulee myöntää toimeentulotukilain mukaan joko samana tai seuraavana arkipäivänä.

Ehkäisevä toimeentulotuki on mahdollista myöntää muun muassa asiakkaan äkilliseen ja ennakoimattomaan tuen tarpeeseen (esimerkiksi asuntopalo) siinä laajuudessa kuin tarve vaatii eikä hakijalla ole mahdollisuutta saada tukea muusta tulonlähteestä kyseisessä tilanteessa. Muussa tapauksessa hakijan ja hänen omaisten, edustajiensa kanssa tulee tehdä kokonaisvaltainen taloudellisten tuentarpeiden selvitys ja toimenpidesuunnitelma, missä tuen muotona on täydentävä tai ehkäisevä toimeentulotuki, mikäli kriteerit täyttyvät.

Ehkäisevä toimeentulotuki on suunnitelmallisen sosiaalityön väline akuutteihin kriisitilanteisiin, niiden ehkäisemiseen tai hakijan taloudellisen ja sosiaalisen elämäntilanteen hallintaan saattamiseksi kertaluonteisesti.

Ehkäisevää tukea voidaan myöntää myös henkilölle /perheelle, joka ei muutoin olisi toimeentulotukeen oikeutettu, mikäli ennalta ehkäisevän tuen myöntämisellä voidaan esimerkiksi ehkäistä pitkäaikaisen toimeentulotukiasiakkuuden syntyminen.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää yleensä tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, koulutuksen loppuun suorittamiseen työmarkkina-aseman parantamiseksi, työllistymistä tukevan uuden pätevyyden tai ammatin saamiseen, asumisen turvaamiseen, rästivuokriin, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä ai-

heutuvien vaikeuksien lieventämiseen sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkempia myöntämisperusteita ja tuen euromääräisiä rajoja ei ole tarkoituksenmukaista tarkemmin määritellä, koska ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen perustuu yksilökohtaiseen harkintaan.

9 KÄSITEMÄÄRITTELYJÄ

Pitkäaikaistyötön

Pitkäaikaistyöttömällä tarkoitetaan henkilöä, joka on ollut yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa.

Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakas ja jatkuva pienituloisuus

Pitkäaikaisella toimeentulotukiasiakkuudella tarkoitetaan vähintään vuoden (12 kk) kestänyttä yhtäjaksoista asiakkuutta hakemuskuukautta edeltävänä aikana (hakija saanut toimeentulotukea).

Jatkuvalla pienituloisuudella tarkoitetaan, että toimeentulotuen hakijaruokakunta on hakemuskuukautta edeltävänä aikana ollut vähintään vuoden (12kk) Kelan minimietuuksilla (esimerkiksi työmarkkinatuella tai lasten kodinhoidontuella) tai muilla pienillä tuloilla toimeentulotukioikeuden lakkaamatta, mutta kuukausittainen tuloylijäämä on ollut vähäinen (alle 20 €/kk).

Toimeentulotuen toistuvaisasiakas

Toimeentulotuen toistuvaisiasiakkuudella tarkoitetaan vähintään kuuden (6) kuukauden asiakkuutta hakemuskuukautta edeltävänä aikana vuoden sisällä (saanut toimeentulotukea).

Uusi asiakas

Uudella asiakkaalla tarkoitetaan hakijaa, joka ei viimeksi kuluneen vuoden aikana ole saanut toimeentulotukea.